Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1937-06-01, iš Kauno – į Tilžę

Mielas Juozapai, / Tik ką gavau tavo laišką.

Mielas Juozapai,

Tik ką gavau tavo [1] laišką [2]. Gaila, kad aš tau nemoku išaiškinti elementaraus dalyko, kurio tu nieku būdu nenori suprasti [3]. Kova eina juk dėl pravedimo magistralės Baranausko ir Ramiąja gatve. Dabar buvo proga tą magistralę iškovoti, kol nepradėjo darbo miestas į naujai statomą ligoninę [4], – vėliau nebus darbininkų ir vamzdžių. Pinigai turėjo būti sumokėti iki birž. 1 d., kad būtų pradėtas darbas. Tavo atsimetimas gali suardyti visą planą. Gal čia ne tiek svarbu tie tavo 300 (paskolinęs aš galėčiau už tave užmokėti – tegu būtų mano dvigubas avansas, tiek to), bet svarbu, kad miestas turėtų daugiau būsimų klientų. Tavo atsimetimas mažina tų klientų skaičių, – jų lieka visai nedaug, todėl miestas gali savo nutarimą pakeisti. Tau galvoti, rodos, buvo laiko pakankamai, – dabar, kai reikia – dar būtų galima! – darbas pradėti – reikia pradėti visokios derybos. Derybos nusitęs mažiausia mėnesį, – nes juk dėl elementariausių dalykų nieku būdu negalima susiprasti. Visos tos derybos man įkyrėjo iki kaklo, – nuo [jų] aš stačiai jau vemti noriu – ir dar tavo akyse pasilieku žuliku. Žinoma, nei su Penčyla [5], nei su Mikšiu [6] aš nieko nebekalbėsiu. Kai manęs mūsų komiteto pirmininkas p. Grabauskas [7] klausė dėl tavo galutino nusistatymo, aš prašiau, kad jis užeitų pas p. Bronę [8]. Ar jis buvo, ar nebuvo, ar ką susikalbėjo – nieko nežinau. [1r] // [1v] //

Nežinau, iš kur tu ištraukei kvailą pletką, kap p. Reinhardtas [9] tyčia prie jūsų tvoros pasistatė išeinamą vietą. Nieko panašau[s]. Toji „vieta“ stovėjo jau 12 metų, tik jos nesimatė sandėlio fone. Reinhardas nusikėlė savo sandėlį ir „išeinamą vietą“ dirba sandėly, viduj, po stogu, – kai tik baigs tai ruošti, senąją tuoj panaikins, ir Reinhardo išeinamos vietos nė su spaktyva nematysi. Lygiai toks pat neišmintingas nesusipratimas ir dėl pravažiavimo „užbarikadavimo“. Jis nėra užbarikaduotas. Yra tik užkabintos kelios vėlos (rodos, 5), neprikaltos, tik taip užkabintos, kiekvienu momentu jos galima nukabinti. Reinhardas jas užkabino, todėl: 1) Per paliktą pravažiavimą ir tavo sklypą vaikšto visi Sakavičiaus [10] klientai ir nuolat nusineša kokį Reinhardo daiktą. 2) Tavo sklypas nuo Penčylos – neatitvertas; kaimynai karves ir arklius vakarais leidžia į tavo ir Penčylos sklypą, patenka į Reinhardo sodą ir naikina medelius. 3) Tavo sklype Reinchardas paliko slyvų, vyšnių, serbentų ir aviečių (labai geros rūšies!), nepažįstami arkliai ir karvės, atėję į tavo sklypą, naikina visa tai! 4) Reinhardas galėtų, žinoma, nuo pravažiavimo (bendro) atitverti vėlomis, bet dalykas tasai, kad iš kitos pravažiavimo pusės (Penčylos pasieny) prisodinta gražių medelių (kriaušių, slyvų, vyšnių, dekoratyvinių krūmų), – vakarais iš Penčylos ir tavo sklypo patekę gyvuliai naikina tuos medelius. Koks tau reikalas, kad tie medeliai būtų naikinami? Juk ir tau turbūt gražiau, kad pravažiavimas būtų apaugęs gražiais medeliais, o neliktų plikos spygliuotos vėlos! Likę ant kelio keli serbentų krūmeliai – toks niekaniekis, kad apie juos ir kalbėti keista, – kiekvienu momentu per juos galima eiti, – Reinhartas [2r] [2v] // net persodinti nesirengia – išmes į kompostą. Reinhardas, tiesa, buvusio sandėlio vietos neišvalė: 1) liko pamatai, 2) liko kompostas, vištų mėšlas. Bet visa tai kainuoja pinigą. Kompostą, vištų mėšlą žmonės perka – už gerus pinigus! Taip pat ir pamatų medžiaga: jei jos nesunaudosi statybai, tai bent takams ir pravažiavimui išbarstyti – žmonės už tokių daiktų vežimą moka po 4–5 litus.

Pravažiavimas – jokiu būdu neužbarikaduotas, Reinhardo kaimynyste nusiskųsti tu absoliučiai jokio pagrindo neturi. Nežinau, iš kur imi žinias, neatitinkančias tikrenybę, – ir iš jų galas žino, kokias išvadas darai!

Reinhardas visą tavo pasienį apsodina medeliais, vaisiniais (pusė – jau apsodinta, likusią dalį apsodins rudenį ir pavasarį), iš Sakavičiaus ir kito kaimyno pusės taip pat sodai, – sklypas apsuptas sodų! Įdomu, kaip dažnai mieste pasitaiko tokie sklypai turėti!

Dabušis [11] pasistatė triobą, rodos, 4 metrai (ar 3 1/2 – kaip įstatymas numato) nuo tavo sienos. Palei tą Dabušio sieną paleisti gyvatvorę 2–2 1/2 metrų aukščio, – įdomu, ką pro tą gyvatvorę Dabušio kieme ir namuos matysi. Tokia aukšta gyvatvorė tavo sklypui nieko nekenks, nes gi palei tą gyvatvorę eis privažiavimas į tavo garažą ir sandėlį. Dabušio namai nuo tavo namų bus bent du kartu toliau, negu Penčylos namai nuo mano namų. Sklypas tavo paskendęs soduose, jokio triukšmo, jokių gatvių, o gali būti visi miesto patogumai.

Jei nepatinka, gali parduoti, gausi 4–5 lit. už metrą. Jei parduosi – bent mano sąžinė bus rami, kad tu bent čia už mano galvos neturėjai nuostolių. Parduot po 4–5 lt už metrą – [3r] [3v] // rodos, neblogi % už porai metų įdėtą kapitalą!

Man tatai keista, kad tu susirašinėji dėl tokių dalykų, kaip sena Reinhardo išeinama vieta ar perkabintos vėlos, kad svetimos karvės medelių nenaikintų. Tokių dalykų aš nemoku suprasti. Šitokiu stiliu santykiaujant su kaimynais gali pasidaryti baisiai nuobodu.

Aš buvau pasižadėjęs tavo sklypą apsodint gyvatvore, kaip tu norėsi. Bet kad tu mane įtarinėji, kad aš tave norėjau nuskriausti, tai man labai sunku orientuotis.

Beje, prie magistralės aš turėsiu pats jungtis, bet jeigu nebus magistralės? Kaunas – ne vokiečių miestas. Vokietijoj – neleidžia namų statyti, kai nėra pravestas vandentiekis, o pas mus – reikia labai energingai kovoti, kad būtų pravesta magistralė. Štai ir visas sekretas. Kaip dabar bus – ar bus pravesta magistralė, ar miestas benorės kalbėti atkritus dar vienam klientui, – aš nežinau. Pagaliau, suk velniai tą vandenį su visa magistrale, kad tik daugiau derėtis nebereikėtų!

Labų dienų.

BBol [12]

1937 birž. 1 d. [13] [4r] [4v] //

KOMENTARAI

[1] Juozapas Sruoga (1886–1957) – vyriausias Balio Sruogos brolis. Teisininkas, diplomatas, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, 1934–1940 m. Lietuvos konsulas Tilžėje. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 7A šeimininkas.

[2] Išliko Juozapo Sruogos atsakymas, kuriuo reaguojama į Balio Sruogos laiške išdėstytas aktualijas ir problemas dėl sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje, įrengimo ir planuojamo įvesti vandentiekio:

„Mielas Boleslavai,

Ačiū už laišką. Man tikrai labai nemalonu, kad pas tave galėjo susidaryti įspūdis, kad aš tave asmeniškai noriu įtarti, būk tu esi pasiryžęs mane nuskriausti. – Man atrodo, kad visame šiame reikale tavo padėtis yra ypatingai neprigulminga ir objektinga. Tu juog ar šiaip, ar kitaip turėsi jungtis prie magistralės tiesiog. Reikia manyti, kad Penčyla turės irgi tą patį padaryti. Klausimas kitų kompanjonų jau žymiai painesnis. – Man atrodo, kad aš dėl savo kaimynų visgi turiu pagrindo būti nepatenkintu. Kaip girdėjau, Dabušis jau per daug arti stato savo namus prie mano sienos. Reinhardas prie pat mūsų tvoros pastatė išeinamąją vietą ir dar net įėjimą į sklypą užbarikadavo, – nenori leisti gyvulius.

Jeigu Penčyla nesutinka priimti skaitiklio, tai kas gali garantuot, kad kai reikės kasti griovius vamzdžiams įdėti, ir Dabušis neiškirs kokio nors šposo. – Tiesa, aš rašiau, kad man, be abejo, maloniau būtų turėti reikalą su Tavimi, o ne su Penčyla; bet tai, žinoma, turi tik principinės reikšmės. Praktikoje tas sudaro tam tikrų keblumų. Pasitikėti Dabušio pareiškimu žodžiais aš jokiu būdu nenoriu ir nesutiksiu, nežiūrint į tai, kad ir jo skaitiklis bus pas tave. Aš mat visai nežinojau, kad tu tarpininkauti pradėjai, tik mano žmonos paragintas, ir todel labai apgailestauju, kad tavo misija kol kas neprivedė prie teigiamų rezultatų. Bet, iš kitos [pusės], tu neturėtum ką nors blogo matyti tame, kad aš, prisidėdamas prie kompanijos, noriu pareikšti ir savo konkrečius pageidavimus arba, geriau sakyti, sąlygas. Žinoma, jeigu jūsų kompanija mažai užinteresuota mano prisidėjimu, tai klausimas išrišimas savaime labai greit: aš irgi neužsimetu arba, geriau sakant, nesutinku prisidėti, jeigu nebus atsižvelgta į mano reikalus. Savo reikalais gali rūpintis kiekvienas sulig savo išmanymo. Klausimas, rodosi, visai lengvai išsispręstų, jeigu aš galėčiau gauti vandenį iš gretimo sklypo, t. y. Penčylos. Jeigu kompanjonai negali ar neranda reikalinga įtikinti Penčylos, kad jis sutiktų priimti ir mano skaitiklį, tai jau kiek sunkiau bus įtikinti mane sutikti vamzdžius vandeniui vesti aplenkus Penčylos sklypą. Ir Penčylos sutikimas, žinoma, turėtų būt raštu duotas. – Jeigu p. Mikšys norėtų patiekti pasiūlymą prisidėti prie kompanijos, tai man, žinoma, svarbu būtų žinoti, kiek gi metrų tų vamzdžių susidarys per tavo ir Dabušio sklypus ir kiek metrų būtų, jeigu aš panorėčiau prisijungti prie magistralės Ramiojoj gatvėj. Gal man būtų jau didesnis išrokavimas tuo tarpu. Sumokėti dar 250 litų daugiau, bet užtat turėti galimybę pravesti vandentiekį savo sklypo įvažiavimu. – Žinoma, įmokėti pinigai turėtų galioti ir naujam sklypo savininkui, jeigu aš jį parduočiau. – Turiu prisipažinti, kad jau labai didelio patraukimo prie sklypo jau nebeturiu, ypač dėl virš išdėstytų aplinkybių. Be to, man atrodo, kad mūsų sklypas yra gana drėgnas ir per daug ilgai laikosi jame vanduo pavasarį. P. Mikšiui ką nors rašyti kaip ir nepatogu. Aš jam mielu noru atsakyčiau, jeigu jis man patiektų visai konkretų pasiūlymą. – Čia, žinoma, negali turėti reikšmės kokie nors kitoki sumetimai, kaip tik kiekvieno dalyvio interesų suderinimas su bendru reikalu. – Kaip jau ir aname laiške minėjau, aš principiniai sutinku dalyvauti kompanijoj, bet su sąlyga, kad ir į mano reikalus bus tinkamai atsižvelgta. – Kas bus už metų, už kitų, sunku bet kam numatyti: gali būt geriau, gali būt blogiau; žinoma, yra tam tikra rizika, jeigu aš šiuo laiku neįeisiu į jūsų kompaniją. –

Puikiai suprantu, kad tau tarpininkavimas yra nelabai malonus ir nedėkingas. Aš esu tikrai dėkingas tau už suteiktas visas informacijas ir už tai, kad tu pasiūlei ir mus įtraukti į kompaniją. Man būtų labai nesmagu, jeigu del mano rezervuotumo pas tave dar ir toliau pasiliktų koks nors nepasitikėjimo ar nedėkingumo įspūdis. –

Bet, mat, aš, nors asmeniškai ir nebūdamas Kaune, nenoriu pasitenkinti vien tik tam tikros prievolės perėmimu; vien tik del to, kad aš tuo tarpu gyvenu ne Kaune, nenoriu sutikti, kad aš būčiau kaip ir iš malonės pritrauktas į kompaniją. – Tiesa, šiuo laiku man būtų irgi kiek sunkoka piniginiai. – Tikiuosiu, kad už 3 mėnesių mano finansai gali pasitaisyti: mat dabar ir žmonai gydyti reikalingos išlaidos; žmona su dukryte turės vykti atostogų, o man gal reikės į kurortą vykti. Be to, mat, del naujo auto irgi susidaro papildomos išlaidos.

Žinoma, jeigu Penčyla nenori priimti, tai per prievartą aš irgi nenoriu brautis. – Tuomet gal tikrai teks pasilikti už kompanijos sienų. –

Geriausių linkėjimų poniai Vandai ir tau.

Brolis Juozapas

Tilžė, 1937 V 31.“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1937-05-31, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 857, l. 1r–v, 2r–v).

[3] Žemės sklypų Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje, savininkai iš pradžių neturėjo vandens, todėl tarėsi su Kauno savivaldybe, kaip galėtų prisijungti prie miesto vandentiekio. Norintieji įsivesti vandenį turėjo sumokėti avansą – po 300 litų. Ne visiems sklypų savininkams tiko toks pradinis įnašas (ne visi turėjo įmokai reikalingų lėšų, todėl negalėjo jungtis prie miesto vandentiekio). Spręstas ne tik lėšų, bet ir vamzdžių vedimo per sklypus klausimas, tartasi dėl vandens skaitliukų vietos.

[4] 1937 m. liepos mėnesį pradėtos statyti Vytauto Didžiojo universiteto klinikos. Jos statytos Žaliakalnio pakraštyje (prie VII forto), kuris vėliau, miestui plečiantis, tapo Eigulių ir Kalniečių mikrorajonų dalimi.

[5] Kazimieras Penčyla (1892–1975) – karininkas, kapitonas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje g. Nr. 9 savininkas.

[6] Mikšys Liudas (1888–1968) – statybos inžinierius, hidrotechnikos ir vandentiekio specialistas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 3 savininkas. Ramiosios gatvės sklypininkų valdybos pirmininko pavaduotojas, visų reikalų vedėjas.

[7] Jurgis Grabauskas (?) – Ramiosios gatvės sklypų savininkų valdybos pirmininkas, tarpininkas tarp sklypininkų ir Kauno miesto savivaldybės, siekiant įvesti vandentiekį; Valstybės kontrolės vyriausiasis revizorius.

[8] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona, sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 7A, savininkė.

[9] Teodoras Reingardas (1883–1947) – 1937 m. – inžinierius, projektavęs namus, prižiūrėjęs statybos darbus, matininkas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje g. Nr. 17 savininkas.

[10] Juozapas Sakavičius (g. 1901) – Kauno daržininkas, buvęs Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 7 savininkas.

[11] Stasys Dabušis (1889–1974) – kalbininkas, vertėjas. 1927–1938 m. Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos darbuotojas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 9 savininkas.

[12] Balys Sruoga (1896–1947) – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius. Sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 9B, savininkas.

[13] Išliko Juozapo Sruogos atsakymas į emocingą ir kategorišką pirma rašytą Balio Sruogos laišką dėl Ramiosios gatvės sklypams planuojamo įvesti vandentiekio, nesisekant susitarti ir susikalbėti su broliu:

„Mielas Boleslavai,

Nesuprantu, kodel tu taip pamėgai mane įtarinėt, kad aš skaitau tave „žuliku“, ir tuo žodžiu baidai save ir mane nori atbaidyti nuo pilnai suprantamo mano pageidavimo, kad būtų tikamai atsižvelgta ir į mano reikalus. Suprantu, kad tarpininkavimas nėra malonus dalykas; kiekvienam artimesni savo reikalai; tu matomai ir su kaimynais esi pakankamai turėjęs nemalonumų ir tau nebesinori į juos kreiptis, kad patiekti mano kuklias pretenzijas. Aš pilnai suprantu bendrą reikalą ir nuo dalyvavimo jame aš neatsisakiau ir dabar neatsisakau. Jeigu mano dalyvavimas pageidaujamas, tai juog, rodos, visai natūralu, kad aš noriu, kad man dalyvaujant bendrame reikale, turėčiau ir normalią galimybę prisijungti prie vandentiekio, t. y. neieškot tavo ar kieno nors kito malonės priimti skaitiklį, o turėti skaitiklį toj vietoj, iš kur man būtų arčiau pravesti vamzdžius į savo sklypą. Kodel gi aš turiu vėliau, kai reikės vesti vamzdžius, vesti juos net iki tavo sklypo ir dar aplenkus Penčylos sklypą? Kodel gi p. Penčyla negali priimti mano skaitiklio savo sklype?; juog į Penčylos sklypą man daug pigiau kainuos pravesti vamzdžius, negu į tavo (kuomet dar Penčylos sklypą teks visai aplenkti). Bendram reikalui juog ir Penčyla turėtų parodyti daugiau bendrų reikalų supratimo. Tu paskutiniame savo laiške apie šį esminį reikalą net nei pusės žodžio neužsimeni. Man tavęs visai nėra pagrindo kame nors kaltinti, nes tu juog ar šiaip, ar taip prisijungsi prie magistralės Ramiojoj gatvėj; tau jokio asmeniško išrokavimo iš mano prisidėjimo nėra. Interesą turite jūs visi, kaipo kolektyvas, būtent, kad mano dalyvavimas paremtų miesto savivaldybės nusistatymą pravesti magistralę į Ramiąją gatvę; ir todel aš norėjau ir noriu, kad tas kolektyvas paveiktų ir į Penčylą ar į Dabušį, kad jie priimtų pas save mano vandens skaitiklius, nes, kaip jau ne kartą esu minėjęs, man pigiau kainuos vamzdžiai, prisijungiant prie Penčylos ar prie Dabušio, negu prie tavęs. Rodos, kad mano pageidavimas yra ir kuklus, ir visai natūralus; aš visai nesuprantu, kodel tu, vartodamas žodį „žulikas“, nori mane atbaidyti nuo visai suprantamų mano reikalų gynimo. – Juog aš negaliu būt pastatytas į blogesnę padėtį, tik vien del to, kad negaliu asmeniškai dabar nuvykti į Kauną. Negaliu aš remti bendrą reikalą, jeigu man vėliau reikės laukti malonės kaimynų, kad galėčiau pasinaudoti to bendro reikalo patogumais. – Jeigu kas ardo bendrą reikalą, tai tik ne aš, o tas, kas nenori suprasti mano pageidavimų. – Aš tik tuomi galiu išaiškinti visą nesusipratimą, kad tau yra labai įkyrėję derybos ir tu visai nebenori kalbėtis su kaimynais. Aš irgi nenoriu, kad tu man kokią nors protekciją darytum prieš kaimynus, o tik juos painformuotum apie mano nusistatymą. Kad išvengti vėliau kokių nors nesusipratimų ir event. bylinėjimosi, daug geriau dabar iš ankto viską aptarti ir susitarti. – Galų gale gal aš sutikčiau apmokėti pusę išlaidų, kad magistralė būtų pravesta ligi įvažiavimo į mano sklypą! Gal tuomet vamzdžių pravedimas pigiau kainuotų, negu kad jungtis prie tavo sklypo. Kad ką nors tikro pasakyti, žinoma, reiktų turėti ir tam tikrus išmatavimus. Pasižadėjimų ant greitųjų, nieko neapgalvojus ir neapskaitliavus – aš nenoriu duoti. – Aiškiau pareikšti mano nusistatymo aš nemoku! Jeigu tau nemalonu asmeniškai kalbėti nei su Mikšiu, nei su kitais, tai perskaityk jiems telefonu, ką aš tau rašau. Daugiau aš irgi nieko negaliu pasakyti. Pinigus (300 lt) pasiunčiau savo žmonai, juos bus galima paimti, kada bus reikalas.

Brolis Juozapas

Tilžė, 1937 VI 3. –“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1937-06-03, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 857, l. 1r–v, 2r–v).